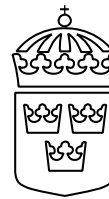

Regeringens proposition

2024/25:119

Ett mer sammanhållet borgenärsansvar för Centrala studiestödsnämnden

Prop.
2024/25:119

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 6 mars 2025

Ebba Busch

Johan Pehrson
(Utbildningsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till ändringar i lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter och i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

På grund av redan beslutade ändringar i utsökningsbalken kommer Skatteverket att ta över Centrala studiestödsnämndens (CSN) borgenärsuppgifter vid skuldsanering, konkurs och ackord från och med den 1 september 2025. De ändringar som nu föreslås innebär dock att Skatteverket inte längre ska ta över några borgenärsuppgifter från CSN. Ändringarna syftar till en effektiv fördelning av borgenärsansvaret för fordringar som grundas på beslut av CSN.

I propositionen föreslås också vissa följdändringar som gäller Kronofogdemyndighetens möjligheter att medge uppskov och avbryta indrivning av fordringar som grundas på CSN:s beslut.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2025.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.	5
3	Ärendet och dess beredning	6
4	Ett delat borgenärsansvar skapar administrativa problem.....	6
4.1	Borgenärsansvaret för vissa studiestödsfordringar är otydligt	6
4.2	Möjligheterna att driva in vissa fordringar riskerar att försämrast	7
5	Den nuvarande regleringen	8
6	Centrala studiestödsnämnden ska ha ett mer samlat borgenärsansvar	13
7	Ikraftträdande.....	18
8	Konsekvenser.....	19
8.1	Ekonomiska konsekvenser för staten	19
8.2	Konsekvenser för Centrala studiestödsnämnden.....	19
8.3	Konsekvenser för Kronofogdemyndigheten.....	19
8.4	Konsekvenser för Skatteverket.....	20
8.5	Konsekvenser för enskilda	20
8.6	Konsekvenser i övrigt.....	20
9	Författningskommentar.....	20
9.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter	20
9.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.	21
Bilaga 1	Sammanfattning av Centrala studiestödsnämndens promemoria Förslag till ändrade bestämmelser om Centrala studiestödsnämndens borgenärsroll	23
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	24
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	26
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	27
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 mars 2025	28

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter

Häriigenom föreskrivs att 1 § lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag tillämpas på skatter, avgifter, böter eller andra statens fordringar som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs i allmänt mål. Lagen gäller dock inte i fråga om fordringar som grundas på *studiestödslagen (1973:349) eller studiestödslagen (1999:1395)*.

Regeringen får meddela föreskrifter om att lagen *skall* tillämpas även på andra liknande fordringar som inte är statens men som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs i allmänt mål.

Denna lag tillämpas på skatter, avgifter, böter eller andra statens fordringar som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs i allmänt mål. Lagen gäller dock inte i fråga om fordringar som grundas på *Centrala studiestödsnämndens beslut*.

Regeringen får meddela föreskrifter om att lagen *ska* tillämpas även på andra liknande fordringar som inte är statens men som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs i allmänt mål.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2025.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Prop. 2024/25:119

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Bestämmelserna i 7 § andra stycket och 18 § *skall, om inte regeringen föreskriver något annat, tillämpas endast i fråga om en fordran som tillkommer staten och inte grundas på studiestödslagen (1973:349) eller studiestödslagen (1999:1395).*

Bestämmelserna i 7 § andra stycket och 18 § *ska bara tillämpas i fråga om statliga fordringar som inte grundas på Centrala studie-stödsnämndens beslut. Det gäller inte om regeringen föreskriver något annat.*

Denna lag träder i kraft den 1 september 2025.

¹ Senaste lydelse 2007:327.

3 Ärendet och dess beredning

Riksdagen har, efter förslag i propositionen Snabbare och enklare verkställighet av myndighetsbeslut (prop. 2021/22:206), beslutat ändringar i utskökningsbalken som syftar till att effektivisera verkställigheten av förvaltningsmyndigheters beslut om återkrav och annan betalnings-skyldighet (bet. 2021/22:CU30, rskr. 2021/22:447). Ändringarna trädde i kraft den 1 september 2022. För Centrala studiestödsnämnden (CSN) ska de nya reglerna tillämpas på beslut som meddelas först efter den 31 augusti 2025. En konsekvens av de ändrade bestämmelserna i utskökningsbalken är att Skatteverket kommer att ta över borgenärsuppgifter för vissa av CSN:s fordringar.

Med anledning av de ändrade bestämmelserna i utskökningsbalken överlämnade CSN den 15 september 2023 promemorian Förslag till ändrade bestämmelser om Centrala studiestödsnämndens borgenärsroll (U2023/02653). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i Utbildningsdepartementet (U2023/02653).

I denna proposition behandlas promemorians samtliga förslag.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 30 januari 2025 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslag som överensstämmer med lagförslagen i denna proposition. Lagrådet lämnade förslagen i lagrådsremissen utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*.

4 Ett delat borgenärsansvar skapar administrativa problem

4.1 Borgenärsansvaret för vissa studiestödsfordringar är otydligt

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har bl.a. till uppgift att administrera studiestöd och vissa andra stöd till enskilda. Myndigheten administrerar studiehjälp, studiemedel, omställningsstudiestöd, studiestartsstöd, lärlingersättning, bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag), bidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF-ersättning), hemutrustningslån och körkortslån. CSN ska också säkerställa att återkrav betalas och att de lån myndigheten administrerar betalas tillbaka.

Om en person blir föremål för skuldsanering eller konkurs och har skulder som avser återbetalning av studielån är det CSN som företräder staten som borgenär när det gäller fordringarna som avser återbetalningen av studielånet. Detsamma gäller vid ackord, det vill säga när borgenären

träffar en ekonomisk uppgörelse med en gäldenär som innebär att fordringsanspråk sätts ner. Om samma person också har skulder som avser återbetalning av omställningsstudielån är det dock Skatteverket som företräder staten som borgenär för fordringarna som avser återbetalning av det lånet. Det är därmed olika myndigheter som företräder staten när det gäller fordringar som avser återbetalning av ordinarie studielån och återbetalning av omställningsstudielån. Omställningsstudielån och ordinarie studielån som tagits efter den 1 januari 2022 läggs dock ihop av CSN och betalas tillbaka som en och samma studieskuld. Det innebär att Skatteverket och CSN företräder staten som borgenär för olika delar av samma fordran. Den nuvarande uppdelningen av borgenärsuppgifter mellan Skatteverket och CSN innebär därför i praktiken att det i vissa situationer inte går att avgöra vilken myndighet som ska utföra borgenärsuppgifterna avseende vilka fordringar. CSN har också framfört att det är omöjligt att särskilja vilka belopp som ska bevakas av respektive myndighet.

4.2 Möjligheterna att driva in vissa fordringar riskerar att försämrats

CSN företräder i dag inte bara staten som borgenär vid skuldsanering, konkurs och ackord när det gäller fordringar som avser återbetalning av studielån utan också när det gäller alla andra fordringar som grundar sig på CSN:s beslut, förutom fordringar som avser återbetalning av omställningsstudielån. När CSN företräder staten som borgenär i ett skuldsaneringsärende behöver CSN anmäla sina fordringar till Kronofogdemyndigheten som prövar ärenden om skuldsanering. Om CSN förbiser att anmäla en fordran och den inte på något annat sätt är känd i ärendet, befrias låntagaren från betalningsskyldighet för skulden. I dag finns upparbetade rutiner inom CSN för att garantera att samtliga fordringar anmäls i skuldsaneringsärenden och att staten därmed inte går miste om betalning. Det finns också upparbetade rutiner för att göra gällande fordringar i konkurs och även i övrigt bevaka fordringarnas rätt i konkurser och för att anta förslag till ackord.

På grund av redan beslutade ändringar i utskökningsbalken kommer dock Skatteverket att ta över CSN:s borgenärsuppgifter vid skuldsanering, konkurs och ackord när det gäller fordringar som avser hemutrustningslån, körkortslån, lärlingsersättning, studiestartsstöd och återkrav av omställningsstudiestöd. Skatteverket saknar dock kännedom om CSN:s fordringar som inte har lämnats över till Kronofogdemyndigheten för indrivning. Om Skatteverket tar över borgenärsuppgifter från CSN finns därför risk för att fordringar inte blir anmälda i skuldsaneringsärenden och att gäldenärer därmed helt befrias från betalning av skulderna. Statens möjligheter att få in betalning riskerar därmed att försämrats. För att minska denna risk skulle det vara nödvändigt för Skatteverket att kontinuerligt under skuldsaneringsprocessen kontrollera med CSN om en gäldenär som blir föremål för skuldsanering har någon skuld hos CSN. Även i ärenden om konkurs och ackord kan det leda till problem att Skatteverket som borgenärsföreträdare inte har full kännedom om en persons skulder. På liknande sätt som i skuldsaneringsärenden skulle information därför behöva föras över till

Prop. 2024/25:119 Skatteverket kontinuerligt under ett konkurs- eller ackordsförfarande. I det fall Skatteverket tar över CSN:s borgenärsuppgifter skulle det alltså bli nödvändigt med en ökad administration för myndigheterna vilket också innebär högre kostnader.

5 Den nuvarande regleringen

CSN administrerar studiestöd och flera andra stöd till enskilda

CSN administrerar studiestöd och flera andra stöd till enskilda (1 § förordningen [2017:1114] med instruktion för Centrala studiestödsnämnden). Studiestödet består huvudsakligen av studiehjälp, studiemedel, studiestartsstöd och omställningsstudiestöd.

Studiehjälp, som består av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg, är bidrag som får lämnas längst till och med det första kalenderhalvåret det år den studerande fyller 20 år (2 kap. 1 och 3 §§ studiestödslagen [1999:1395]).

Studiemedel består av en bidragsdel och en lånedel och får lämnas till studerande på eftergymnasial nivå och till vuxna studerande även på grundläggande och gymnasial nivå (3 kap. 1 och 2 §§ studiestödslagen, 3 kap. 1 § studiestödsförordningen [2000:655] och bilagan till den förordningen).

Studiestartsstöd består av bidrag utan inslag av lån. Studiestartsstöd lämnas från och med det kalenderår den studerande fyller 25 år. Enligt vad regeringen meddelat i budgetpropositionen för 2025 kommer dock detta stöd att avvecklas från den 1 januari 2026 (5 § lagen [2017:527] om studiestartsstöd och prop. 2024/25:1 utg.omr. 15 avsnitt 2.9).

Omställningsstudiestöd består av en bidragsdel och en lånedel och syftar till att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som stärker deras framtida ställning på arbetsmarknaden (1 och 3 §§ lagen [2022:856] om omställningsstudiestöd).

CSN administrerar också studiestöd i form av kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram, s.k. lärlingsersättning (1 § förordningen [2013:1121] om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram), bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan, s.k. Rg-bidrag (1 och 8 §§ förordningen [1995:667] om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan) och bidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar, s.k. TUFF-ersättning (1 och 19 §§ förordningen [1997:1158] om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar). Slutligen administrerar CSN återbetalningen av två typer av stöd som inte längre kan sökas. Det gäller stöd i form av hemutrustningslån till flyktingar och vissa andra utlänningar som kunde sökas till och med den 31 december 2021 och körkortslån som kunde sökas till och med den 31 december 2023 (1 § förordningen [1990:1361] om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar och 1 och 2 §§ förordningen [2018:1118] om körkortslån).

Studielån, omställningsstudielån, körkortslån och hemutrustningslån ska samtliga betalas tillbaka. Reglerna för återbetalning skiljer sig åt till viss del för de olika stöden.

Vad gäller studielånet tillämpas flera olika system för återbetalning. Det beror på att reglerna har ändrats under årens lopp. De fyra olika återbetalningssystem som för närvarande är aktuella avser studielån tagna före 1989, studielån tagna under perioden 1 januari 1989–30 juni 2001, studielån tagna under perioden 1 juli 2001–31 december 2021 och lån tagna efter den 31 december 2021. Den som har lån i mer än ett system kan på olika sätt sammanföra dessa.

För lån som har tagits efter den 31 december 2021 samt för omställningsstudielån gäller samma regler om återbetalning. Återbetalningen påbörjas det kalenderår som kommer tidigast sex månader efter det att låntagaren senast fick studiestöd. Återbetalning sker med ett årligt belopp (årsbelopp), som baseras på skuldens storlek, räntan för året, den återstående betalningstiden och ett uppräkningsstal på två procent per år. Återbetalningstiden är normalt 25 år eller det lägre antal år som återstår till utgången av det år då låntagaren fyller 64 år. Eventuellt kvarstående studielån skrivs av vid utgången av det år då låntagaren fyller 71 år eller vid dödsfall. Betalningsskyldigheten kvarstår dock för årsbelopp som avser de tre senaste kalenderåren. Om det finns synnerliga skäl, får också sådana årsbelopp skrivas av (4 kap. 3, 4, 7, 8 och 25 §§ studiestödslagen och 36 § lagen om omställningsstudiestöd).

Hemutrustningslån är amorteringsfria i två år från den första utbetalningen. Återbetalning ska sedan göras enligt en amorteringsplan som CSN fastställer för varje låntagare. Återbetalningstiden, vilken är beroende bl.a. av lånets storlek, kan som längst bestämmas till 15 år. Om en låntagare avlider ska lånet efterskänkas (15, 17, och 24 §§ förordningen om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar).

Återbetalning av körkortslån ska påbörjas vid det årsskifte som infaller tidigast sex månader efter den tidpunkt då beslutets giltighetstid löpt ut. Körkortslånet och räntan ska betalas med 300 kronor senast den sista bankdagen i varje kalendermånad (månadsbelopp). Körkortslån som inte har betalats tillbaka ska skrivas av vid utgången av det år då låntagaren fyller 67 år. Körkortslån ska också skrivas av om låntagaren avlider (20, 21, 31 §§ förordningen om körkortslån).

I vissa fall kan stöd återkrävas och lån sägas upp till omedelbar betalning

Studiemedel, studiehjälp, studiestartsstöd, omställningsstudiestöd, lärlingsersättning och Rg-bidrag som har betalats ut felaktigt eller med ett för högt belopp ska i vissa fall krävas tillbaka. Om det finns synnerliga skäl kan dock ett sådant återkrav helt eller delvis efterges (5 kap. 1 § studiestödslagen, 34 § lagen om studiestartsstöd, 40 § lagen om omställningsstudiestöd, 16 och 17 §§ förordningen om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram och 14 § förordningen om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan). Även TUFF-ersättning kan återkrävas (22 § förordningen om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa

Prop. 2024/25:119 föräldrar). Studielån och omställningsstudielån får sägas upp till omedelbar betalning om låntagaren har fått påminnelser och krav och trots det inte har betalat förfallna årsbelopp eller avgifter (4 kap. 27 a § studiestödslagen och 36 § lagen om omställningsstudiestöd).

För körkortslån och hemutrustningslån finns inga bestämmelser om återkrav. Dessa lån kan dock sägas upp till omedelbar betalning bl.a. om låntagaren har förorsakat att lånet felaktigt beviljats eller lämnats med för högt belopp (34 § förordningen om körkortslån och 26 § förordningen om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar).

Kronofogdemyndigheten har borgenärsuppgifter i allmänna mål

När ett lån ska betalas tillbaka eller stöd återkrävs uppstår en fordran för staten. När det gäller vissa fordringar uppträder CSN som borgenär och företräder staten i fordringsförhållanden som har sin grund i de stöd som myndigheten administrerar. Även Kronofogdemyndigheten och Skatteverket kan ha olika borgenärsuppgifter vad gäller fordringar som grundas på beslut av CSN.

Kronofogdemyndigheten kan på uppdrag av t.ex. en myndighet tvångsvis verkställa anspråk. Detta sker inom ramen för ett utskökningsmål. Verkställighet som avser betalningsskyldighet sker genom utmätning. Det innebär att egendom som tillhör en betalningsskyldig person tas i anspråk av Kronofogdemyndigheten och i förekommande fall säljs exekutivt. De medel som flyter in från försäljningen används till betalning av fordringen (1 kap. 1 och 3 §§, 4 kap. 2 § och 8 kap. 1 § utskökningsbalken).

Utskökningsmål handläggs hos Kronofogdemyndigheten som allmänna eller enskilda mål. I de enskilda målen är det varje myndighet som har en fordran som uppträder som borgenär och företräder staten i fordringsförhållandet. I de allmänna målen är det Kronofogdemyndigheten som företräder staten. Kronofogdemyndigheten har alltså vissa borgenärsuppgifter i dessa typer av mål. Bland annat kan Kronofogdemyndigheten besluta om uppskov med betalningen och avbryta indrivningen tills vidare. Detta framgår av 2 kap. 30 § utskökningsbalken och 7 och 18 §§ lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m., förkortad indrivningslagen.

Av CSN:s fordringar är det endast fordringar som gäller årsbelopp för återbetalning av studielån och omställningsstudielån som handläggs i allmänna mål vid verkställighet enligt utskökningsbalken. Det beror på att dessa fordringar får utskökas utan föregående dom (se 4 kap. 27 § studiestödslagen och 1 kap. 6 § utskökningsbalken).

Även Skatteverket och CSN har vissa borgenärsuppgifter i allmänna mål

Även Skatteverket hanterar vissa borgenärsuppgifter när det gäller statens fordringar som vid verkställighet enligt utskökningsbalken handläggs i allmänna mål. Skatteverket är bl.a. borgenärsföreträdare vid skuldsanering. Skuldsanering ska beviljas en gäldenär om denne är insolvent och så skuldsatt att han eller hon med hänsyn till samtliga omständigheter inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. Dessutom krävs bl.a. att det med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden är skäligt att bevilja skuldsanering. I ett beslut om skuldsanering bestäms bl.a. vilka fordringar som omfattas av skuld-

saneringen och en betalningsplan som bl.a. anger det belopp som gäldenären ska betala. Alla fordringar som omfattas av skuldsaneringen har enligt huvudregeln lika rätt (7, 9, 29 och 37 §§ skuldsaneringslagen [2016:675] och 5 § lagen [2007:324] om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter).

Det är Kronofogdemyndigheten som prövar ärenden om skuldsanering. När Kronofogdemyndigheten har beslutat att skuldsanering ska inledas för en viss person kungörs detta i Post- och inrikes Tidningar. Det är sedan upp till varje borgenär som har en fordran mot gäldenären att inom en månad anmäla sina fordringar mot gäldenären. Om en borgenär inte anmäler en fordran och denna inte heller på något annat sätt blir känd i ärendet befrias gäldenären som huvudregel från ansvar för betalningen av den (4, 19 och 47 §§ skuldsaneringslagen).

Skatteverket har också borgenärsuppgifter i konkurser. Genom konkurs tar en gäldenärs samtliga borgenärer i ett sammanhang tvångsvis i anspråk gäldenärens samlade tillgångar för betalning av sina fordringar. Under konkurs omhändertas tillgångarna för borgenärernas räkning av konkursboet. Skatteverkets borgenärsuppgifter i konkurser innebär att Skatteverket får ansöka om att en gäldenär ska försättas i konkurs, ska göra gällande fordringar i konkurs och även i övrigt bevaka fordringarnas rätt i konkurser. Under vissa förutsättningar får Skatteverket också anta förslag om ackord (1 kap. 1 § konkurslagen [1987:672] och 4, 6 och 7 §§ lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter).

Skatteverkets uppgifter vid skuldsanering, konkurs och ackord regleras i lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter. Av de fordringar som grundas på beslut av CSN är det i dag endast fordringar som avser årsbelopp för återbetalning av omställningsstudielån som omfattas av lagens tillämpningsområde. Lagen gäller nämligen inte i fråga om fordringar som grundas på studiestödslagen (1973:349), studiestödslagen (1999:1395) eller som handläggs i enskilda mål. För fordringar som grundas på studiestödslagarna gäller i stället att fordringarna ska bevakas av CSN (1 § lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter och 4 kap. 13 § studiestödsförordningen).

CSN har också borgenärsuppgifter i enskilda mål

Fordringar som gäller återkrav av studiehjälp, studiemedel, omställningsstudiestöd, studiestartsstöd, lärlingsersättning, Rg-bidrag och TUFF-ersättning samt återbetalning av hemutrustningslån och körkortslån handläggs i enskilda mål vid verkställighet enligt utsökningsbalken. Även fordringar som har sin grund i att studielån, omställningsstudielån, hemutrustningslån eller körkortslån har sagts upp till omedelbar betalning handläggs i enskilda mål. De omfattas inte av bestämmelserna i indrivningslagen eller lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter. I stället gäller förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar (hanteringsförordningen). Där finns bl.a. bestämmelser om att varje myndighet ska se till att myndighetens fordringar betalas enligt betalningsvillkoren och att myndigheten ska vidta de åtgärder som behövs för att få betalt. Dessutom finns bestämmelser om att en myndighet under vissa förutsättningar får anta ett förslag om ackord. När det gäller fordringar som grundar sig på CSN:s beslut och som

Prop. 2024/25:119 omfattas av hanteringsförfordningen är det CSN som företräder staten i fordringsförhållandet (1, 2, 10, 11 och 16 §§ hanteringsförfordningen).

Nya regler om enklare verkställighet av myndighetsbeslut påverkar verkställigheten av fordringsanspråk som grundas på beslut från CSN

Den 1 september 2025 blir vissa ändringar i utsökningsbalken tillämpliga på CSN:s beslut om betalningsskyldighet vilket medför förändringar av vilka myndigheter som hanterar olika borgenärsuppgifter. Genom ändringarna i utsökningsbalken blir förvaltningsmyndigheters beslut exekutionstitlar om de innefattar betalningsskyldighet och får överklagas. Detta innebär att de kan verkställas av Kronofogdemyndigheten utan föregående dom eller utslag i mål om betalningsföreläggande. För att beslutet ska få verkställas behöver det, som huvudregel, dock ha fått laga kraft (3 kap. 1 § första stycket 6 a och 23 § utsökningsbalken och punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen [2022:1320] om ändring i utsökningsbalken).

De av CSN:s beslut som påverkas av förändringen och som kommer att utgöra exekutionstitlar är beslut som avser återkrav av studiehjälp, studiemedel, omställningsstudiestöd, studiestartsstöd och lärlingsersättning samt återbetalning av hemutrustningslån och körkortslån. Även beslut om återbetalning som har sin grund i att studielån, omställningsstudielån, hemutrustningslån eller körkortslån har sagts upp till omedelbar betalning påverkas av ändringen. Beslut som avser återbetalning av årsbelopp för studielån och omställningsstudielån påverkas inte av förändringarna eftersom de redan är exekutionstitlar. Inte heller beslut som avser återkrav av Rg-bidrag eller TUFF-ersättning påverkas då dessa inte kan överklagas och därför inte kommer att vara exekutionstitlar enligt de nya bestämmelserna (3 kap. 1 § första stycket 6 b utsökningsbalken, 4 kap. 27 § första stycket studiestödslagen, 26 § förordningen om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar och 16 § förordningen om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan).

Att besluten blir exekutionstitlar innebär också att fordringarna vid verkställighet enligt utsökningsbalken kommer att handläggas i allmänna mål hos Kronofogdemyndigheten. Detta medför att Kronofogdemyndigheten kommer företräda staten i vissa frågor i målen. Det medför också att indrivningslagen blir tillämplig på handläggningen i stället för hanteringsförfordningen. I indrivningslagen finns bl.a. bestämmelser om uppskov och avbrytande av indrivning (1 kap. 6 § och 2 kap. 30 § andra stycket utsökningsbalken, 2 § hanteringsförfordningen samt 1, 7 och 18 §§ indrivningslagen).

I och med att fordringarna ska handläggas i allmänna mål blir också lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter tillämplig på fordringarna. Detta innebär bl.a. att Skatteverket blir borgenärsföreträdare för fordringarna vid skuldsanering och konkurs. Det blir också Skatteverket som får anta förslag om ackord. Skatteverket övertar dock inte några borgenärsuppgifter när det gäller fordringar som grundar sig på studiestödslagarna då dessa fordringar är undantagna från tillämpningsområdet för lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter. Skatteverket tar alltså över borgenärsuppgifter angående fordringar som avser återkrav av omställningsstudiestöd och uppsagda omställnings-

studielån samt de som avser studiestartsstöd och lärlingsersättning. Dessutom tar Skatteverket över borgenärsuppgifter när det gäller fordringar som avser återbetalning av hemutrustningslån och körkortslån. Detta gäller både fordringar som avser ordinarie återbetalning och fordringar som uppstått på grund av att lånet sagt upp till omedelbar betalning (1 och 4–6 §§ lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter).

Prop. 2024/25:119

6 Centrala studiestödsnämnden ska ha ett mer samlat borgenärsansvar

Regeringens förslag: Lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter ska inte gälla i fråga om fordringar som grundas på CSN:s beslut. Detta innebär att Skatteverket inte längre ska ta över de borgenärsuppgifter som CSN har i dag vid skuldsanering, konkurs och ackord. Det innebär också att Skatteverket inte längre ska ha några borgenärsuppgifter för fordringar som avser återbetalning av omställningsstudielån.

Vissa bestämmelser i lagen om indrivning av statliga fordringar m.m. ska inte gälla fordringar som grundas på CSN:s beslut. Kronofogdemyndigheten ska inte behöva inhämta Skatteverkets medgivande före beslut om uppskov som rör sådana fordringar. Fordringarna ska också undantas från den möjlighet som Kronofogdemyndigheten har att avbryta indrivning tills vidare.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås en annan utformning av lagtexten. Där föreslås att lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter inte ska gälla i fråga om fordringar som administreras av CSN.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker eller har inte något att invända mot förslaget. Detta gäller bl.a. *Finansinspektionen*, *Konsumentverket*, *Sveriges förenade studentkårer* och *Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst (BUS)*.

BUS framhåller att det saknar betydelse för konsumenten vilken myndighet som anmäler statens fordringar vid skuldsanering. Konsumenten ska ändå betala till Kronofogdemyndigheten enligt den betalningsplan som fastställs i beslutet om skuldsanering. *BUS* kan därför inte se att förslaget påverkar de överskuldsatta negativt. Förslaget är av administrativ karaktär och syftar till att förenkla handläggningen för CSN, Kronofogdemyndigheten och Skatteverket.

Kronofogdemyndigheten har inga invändningar mot att CSN fortsatt ska ha borgenärsrollen för dess fordringar i nu aktuellt avseende. Däremot förordar myndigheten en annan lösning än den föreslagna, nämligen en författningsändring med innebörden att CSN:s fordringar även framöver ska handläggas som enskilda mål vid verkställighet enligt utsökningsbalken. Därmed skulle inte indrivningslagen och lagen om Skatteverkets

Prop. 2024/25:119 hantering av vissa borgenärsuppgifter behöva ändras. CSN skulle inte bara ha kvar de offensiva borgenärsuppgifterna utan ha full kontroll över sin fordringshantering.

Skatteverket och *Svensk Inkasso* har inga invändningar mot förslaget, men har synpunkter på utformningen av lagtexten. Även *Kronofogdemyndigheten* har synpunkter på lagtextens utformning. Alla tre remissinstanserna anser att uttrycket ”fordringar som administreras av Centrala studiestödsnämnden” är otydligt. Kronofogdemyndigheten anser att det är tveksamt om en fordran som lämnats för indrivning alltså administreras av CSN och att det torde ligga närmare till hands att säga att en sådan fordran administreras av Kronofogdemyndigheten. Skatteverket framför att det viktiga bör vara vem som har beslutat om återkravet. Kronofogdemyndigheten och Skatteverket föreslår att uttrycket ”fordringar som beslutas av Centrala studiestödsnämnden” används i stället.

Skatteverket och *Kronofogdemyndigheten* lyfter frågan om det behöver göras följdändringar i lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.

Skälen för regeringens förslag

Borgenärsansvaret bör vara effektivt fördelat vid skuldsanering, konkurs och ackord

Enligt nuvarande bestämmelser företräder Skatteverket staten som borgenär vid skuldsanering, konkurs och ackord när det gäller fordringar som avser återbetalning av omställningsstudielån medan CSN företräder staten i dessa processer när det gäller fordringar som avser återbetalning av ordinarie studielån. Dessa lån läggs dock ihop och betalas tillbaka samlat vilket för med sig att Skatteverket och CSN kan komma att företräda staten som borgenär för olika delar av samma fordran. Den nuvarande uppdelningen av borgenärsuppgifterna innebär alltså att det i vissa situationer inte går att avgöra vilken myndighet som ska utföra borgenärsuppgifterna när det gäller vilka fordringar.

På grund av redan beslutade ändringar i utskökningsbalken kommer Skatteverket den 1 september 2025 också ta över borgenärsuppgifter från CSN när det gäller fordringar som avser hemutrustningslån, körkortslån, lärlingsersättning, studiestartsstöd, återkrav av omställningsstudiestöd och uppsagda omställningsstudielån. Skatteverket kommer då ta över CSN:s roll som borgenärsföreträdare i ärenden om skuldsanering, konkurs och ackord när det gäller dessa fordringar. Det innebär att det blir Skatteverket som kommer att behöva anmäla fordringarna i ärenden om skuldsanering, göra gällande fordringarna i konkurs och även i övrigt bevaka fordringarnas rätt i konkurser. Det innebär vidare att Skatteverket under vissa förutsättningar får anta ett förslag om ackord, det vill säga träffa en ekonomisk uppgörelse med en gäldenär som innebär att fordringsanspråk sätts ner. Skatteverket saknar i dag kännedom om fordringar som grundas på CSN:s beslut och som inte har lämnats över till Kronofogdemyndigheten för indrivning. Därmed finns det en risk för att borgenärsuppgifterna inte kan utföras lika effektivt som i dag. Borgenärsansvaret bör enligt regeringen vara effektivt fördelat för att säkerställa att statens fordringar

bevakas på ett ändamålsenligt sätt. Det finns alltså starka skäl till att se över hur ansvaret ska fördelas. Prop. 2024/25:119

Skatteverket bör inte ta över borgenärsuppgifter från CSN

Vid skuldsanering gäller, med vissa undantag, att en gäldenär befrias från ansvar för betalningen av alla fordringar som inte anmäls eller på något annat sätt blir kända i ärendet. Om statens borgenärsföreträdare inte har kännedom om alla fordringar riskerar alltså staten att gå miste om betalning. Även vid konkurs och ackord är det problematiskt om statens borgenärsföreträdare inte känner till vilka fordringar som finns. Till skillnad mot Skatteverket har CSN den samlade informationen om vilka skulder en låntagare har på grund av CSN:s beslut. Dessutom har CSN upparbetat rutiner för att garantera att samtliga fordringar anmäls i skuldsaneringsärenden samt för att göra gällande och bevaka fordringars rätt i konkurser. CSN har också upparbetade rutiner och arbetssätt vid ackordsförfaranden. Det finns däremot inte några rutiner för att informera Skatteverket om CSN:s fordringar. Att låta Skatteverket ta över och utveckla nya rutiner när det redan finns rutiner hos CSN kan inte anses vara ändamålsenligt eller effektivt. Det finns därför inte skäl att föra över borgenärsuppgifterna till Skatteverket. Om CSN kan behålla borgenärsuppgifterna säkerställs att fordringar som grundar sig på myndighetens beslut också anmäls vid en skuldsanering och bevakas i konkurs. Därmed minskar risken att fordringar inte betalas tillbaka till staten. Dessutom garanteras en samlad och tydlig hantering. Regeringen anser därför att CSN ska behålla de borgenärsuppgifter som myndigheten i dag har vid skuldsanering, konkurs och ackord. För att ytterligare effektivisera och tydliggöra borgenärsansvaret bör CSN också ta över Skatteverkets borgenärsuppgifter för fordringar som avser återbetalning av omställningsstudielån.

Lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter ska därför inte tillämpas på fordringar som grundas på CSN:s beslut

Bakgrunden till att Skatteverket från och med den 1 september 2025 kommer att ta över borgenärsuppgifter från CSN är att CSN:s fordringar från och med detta datum, efter de beslutade ändringarna i utsökningsbalken, inte längre ska handläggas i enskilda mål utan i allmänna mål. Lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter blir då tillämplig eftersom den gäller statens fordringar som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs i allmänna mål. Ett sätt att förhindra att Skatteverket behöver ta över borgenärsuppgifter från CSN skulle kunna vara att reglera att CSN:s fordringar som i dag handläggs som enskilda mål ska göra det även framöver. Detta är något som *Kronofogdemyndigheten* föreslår. CSN skulle då, enligt Kronofogdemyndighetens bedömning, ha kvar samtliga borgenärsuppgifter och därmed ha full kontroll över sin fordringshantering. En sådan ändring skulle dock innebära ett avsteg från systematiken i utsökningsbalken som utgår från att statliga fordringar som får utsökas utan föregående dom ska handläggas i allmänna mål (se 1 kap. 6 § utsökningsbalken). Regeringen anser att en bättre lösning är att genom en ändring i lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter undanta fler typer av fordringar från lagens tillämpningsområde. I dag är

Prop. 2024/25:119 endast fordringar enligt studiestödslagarna undantagna. Om undantaget utökas till att även omfatta fordringar som avser hemutrustningslån, körkortslån, lärlingsersättning, studiestartsstöd och omställningsstudiestöd så behöver Skatteverket inte ta över några borgenärsuppgifter som CSN har i dag. Dessutom bibehålls systematiken i utskökningsbalken om hur statliga fordringar ska handläggas. En sådan lösning innebär också att fordringar om återbetalning av omställningsstudielån, där Skatteverket i dag har vissa borgenärsuppgifter, kommer att handläggas på samma sätt som fordringar som avser återbetalning av ordinarie studielån. Detta är fördelaktigt ur administrativ synpunkt då omställningsstudielån och ordinarie studielån i praktiken inte kan skiljas åt. Regeringen anser därför att även fordringar som avser hemutrustningslån, körkortslån, lärlingsersättning, studiestartsstöd och omställningsstudiestöd bör undantas från tillämpningsområdet för lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter.

I promemorian föreslås att undantaget i nämnda lag ska ha lydelsen att fordringar som administreras av CSN ska vara undantagna. Regeringen anser dock, i likhet med *Skatteverket*, *Kronofogdemyndigheten* och *Svensk Inkasso* att ordet "administreras" kan leda till oklarheter i tolkningen av vilka fordringar som avses. Som Kronofogdemyndigheten påpekar är det tveksamt om en fordran som lämnats över till Kronofogdemyndigheten för indrivning alltså kan anses administreras av CSN. Det väsentliga för om en fordran ska undantas från lagens tillämpningsområde bör i stället vara vem som har fattat det beslut som ligger till grund för fordringen. Av lagen bör därför framgå att det är fordringar som grundas på CSN:s beslut som ska vara undantagna.

Regeringen föreslår således att det i lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter ska göras ett undantag från lagens tillämpningsområde för fordringar som grundas på CSN:s beslut. Innebörden av förslaget är att Skatteverket inte tar över de borgenärsuppgifter som CSN har i dag vid skuldsanering, konkurs och ackord. Det innebär också att Skatteverket inte längre ska ha några borgenärsuppgifter för fordringar som avser återbetalning av omställningsstudielån.

I promemorian föreslås att nuvarande ordning, där CSN har den samlade borgenärsrollen för samtliga myndighetens fordringar, ska gälla även efter den 1 september 2025. Det föreslås dock inte någon reglering av CSN:s borgenärsuppgifter. Enligt regeringens bedömning behövs en sådan för att CSN ska kunna behålla de borgenärsuppgifter som myndigheten har i dag. CSN:s borgenärsuppgifter regleras i dag i hanteringsförordningen som gäller fordringar som handläggs i enskilda mål. I och med att CSN:s fordringar från och med den 1 september 2025 kommer att handläggas i allmänna mål blir förordningen inte längre tillämplig på fordringarna.

Regeringen bedömer att en reglering av vilka borgenärsuppgifter en myndighet ska ha faller under regeringens kompetens enligt 8 kap. 7 § första stycket 2 regeringsformen då det rör sig om föreskrifter som inte enligt grundlag ska meddelas av riksdagen, den s.k. restkompetensen. Regeringen avser därför att meddela föreskrifter på förordningsnivå om CSN:s borgenärsuppgifter.

När fordringar som avser hemutrustningslån, körkortslån, lärlingsersättning, studiestartsstöd, återkrav av omställningsstudiestöd och uppsagda omställningsstudielån börjar handläggas i allmänna mål kommer indrivningslagen bli tillämplig på dessa fordringar. Detta beror på att indrivningslagen gäller vid handläggning hos Kronofogdemyndigheten av allmänna mål. I den lagen regleras bl.a. att Kronofogdemyndigheten under vissa villkor får bevilja uppskov med betalningen. Kronofogdemyndigheten får dock endast bevilja uppskov om Skatteverket inte har något att invända mot det eller om verkets inställning uppenbarligen saknar betydelse. Denna bestämmelse syftar till att säkerställa samordning i agerandet mellan Kronofogdemyndigheten och Skatteverket. Bestämmelsen gäller dock inte för fordringar enligt studiestödslagarna eftersom Skatteverket inte hanterar några borgenärsuppgifter angående sådana fordringar (3 och 7 §§ indrivningslagen, 1 § lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter och prop. 2006/07:99 s. 53).

Eftersom regeringen föreslår att lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter inte ska gälla i fråga om fordringar som grundas på CSN:s beslut, kommer Skatteverket alltså inte att ha några borgenärsuppgifter för dessa fordringar. Mot den bakgrunden saknas det skäl för samordning mellan Kronofogdemyndigheten och Skatteverket i dessa fall. Regeringen föreslår därför en ändring i indrivningslagen som innebär att Kronofogdemyndigheten inte ska behöva inhämta Skatteverkets medgivande före beslut om uppskov som rör fordringar som grundar sig på CSN:s beslut.

Bestämmelserna om att Kronofogdemyndigheten får avbryta indrivningen tills vidare ska inte gälla fordringar som grundas på CSN:s beslut

I indrivningslagen finns också bestämmelser om att Kronofogdemyndigheten får avbryta indrivningen tills vidare om ytterligare indrivningsåtgärder framstår som utsiktslösa eller inte är försvarliga med hänsyn till kostnaderna och indrivning inte heller krävs från allmän synpunkt. Kronofogdemyndigheten får även avbryta indrivningen om Skatteverket överväger att vidta eller har vidtagit åtgärd enligt lagen om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter. Bestämmelserna om avbrytande av indrivning gäller i dag inte för fordringar enligt studiestödslagarna (3 och 18 §§ indrivningslagen).

För att hanteringen av fordringar som grundas på CSN:s beslut inte ska försvåras är det viktigt att Kronofogdemyndigheten kan hantera alla sådana fordringar som handläggs i allmänna mål på samma sätt. När även fordringar som avser hemutrustningslån, körkortslån, lärlingsersättning och studiestartsstöd framöver kommer att handläggas i allmänna mål bör dessa handläggas på samma sätt som fordringar enligt studiestödslagarna. Även fordringar som rör omställningsstudiestöd, vilka till viss del redan i dag handläggs i allmänna mål, bör hanteras på samma sätt. Regeringen föreslår därför en ändring i indrivningslagen som innebär att fordringar som grundas på CSN:s beslut ska undantas från den möjlighet som Kronofogdemyndigheten har att avbryta indrivningen tills vidare.

I lagen om preskription av skattefordringar m.m. finns bestämmelser om bl.a. preskriptionstid för skattefordringar och andra fordringar som det allmänna har rätt till och som drivs in enligt bestämmelserna i indrivningslagen. Lagen om preskription av skattefordringar m.m. gäller dock inte för fordringar enligt studiestödslagarna eller fordringar för vilka särskilda bestämmelser om preskription gäller. I lagen regleras bl.a. en borgenärsuppgift för Skatteverket vilken innebär att om en preskriptionstid ska förlängas ska Skatteverket ansöka om detta till förvaltningsrätten (1 och 7 §§ lagen om preskription av skattefordringar m.m.).

Det kan ifrågasättas om det är ändamålsenligt att Skatteverket har den borgenärsuppgiften i förhållande till fordringar som grundas på CSN:s beslut när Skatteverket i övrigt inte föreslås ha några borgenärsuppgifter för dessa fordringar. Detta är något som *Kronofogdemyndigheten* lyfter fram. Även *Skatteverket* anser att det bör ses över om det ska införas undantag för CSN:s fordringar i lagen.

Av de fordringar som grundas på CSN:s beslut är det bara fordringar som avser hemutrustningslån och körkortslån som omfattas av lagen om preskription av skattefordringar m.m. Övriga fordringar är undantagna från lagens tillämpningsområde då särskilda bestämmelser om preskription gäller för dem. Hemutrustningslån och körkortslån är stöd som är under avveckling. Visserligen kommer återbetalningen att pågå ytterligare en tid men eftersom mängden ärenden inte är särskilt stor bedömer regeringen att det högst kommer att bli fråga om några få fall då Skatteverket kommer behöva ansöka om preskriptionsförlängning för sådana fordringar. Det finns därför inte behov av att införa ett undantag för dem i lagen om preskription av skattefordringar m.m.

7 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 september 2025.
--

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har lämnat några synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: De nya bestämmelserna i utsökningsbalken trädde i kraft den 1 september 2022. För CSN ska dock bestämmelserna inte tillämpas på beslut som meddelas före den 1 september 2025. För sådana beslut gäller äldre föreskrifter. För att Skatteverket inte ska behöva ta över några borgenärsuppgifter från CSN är det angeläget att de i denna proposition föreslagna lagändringarna träder i kraft samtidigt som ändringarna i utsökningsbalken blir tillämpliga på CSN:s beslut. Regeringen föreslår därför att lagändringarna ska träda i kraft den 1 september 2025.

8.1 Ekonomiska konsekvenser för staten

Förslaget innebär att Skatteverket inte längre kommer att ta över några borgenärsuppgifter från CSN från och med den 1 september 2025 när det gäller skuldsanering, konkurs och ackord samt att Skatteverket inte längre ska ha några borgenärsuppgifter för fordringar som avser återbetalning av omställningsstudielån. Ändringarna syftar till att uppnå en effektiv fördelning av borgenärsansvaret för fordringar som grundas på CSN:s beslut. Förslaget bedöms inte att medföra några kostnader för staten.

8.2 Konsekvenser för Centrala studiestödsnämnden

Förslaget bedöms medföra en effektivare och tydligare hantering för myndigheten. CSN har redan upparbetade rutiner för att bevaka sina fordringar och ta emot betalningar från Kronofogdemyndigheten.

I samtliga fall när Kronofogdemyndigheten inleder en skuldsanering kontrollerar CSN om den berörda personen har någon skuld till CSN. Detta är en kontroll som görs dagligen. Skuldsanering är vanligt förekommande bland CSN:s låntagare och myndigheten hanterar varje år 5 000–6 000 nya skuldsaneringsärenden där det ingår fordringar som grundas på CSN:s beslut. Till detta kommer omprövningar av pågående skuldsaneringar. I de flesta skuldsaneringsärenden är det dock fordringar enligt studiestödslagarna som ingår vilka inte påverkas av förslagen. De fordringar som berörs av förslaget utgör endast en mindre andel av CSN:s totala fordringar och de ingår också i mindre utsträckning i skuldsaneringsärenden. Under 2023 ingick sådana fordringar i totalt 403 skuldsaneringsärenden. Att CSN:s fordringar ingår i konkurser eller ackord är mindre vanligt. Under 2023 ingick fordringar som påverkas av de föreslagna ändringarna i 18 ärenden om ackord och i 9 ärenden om konkurser. Om förslagen inte genomförs skulle det behöva utvecklas rutiner för att CSN i samtliga dessa situationer skulle kunna informera Skatteverket om de fordringar som grundas på CSN:s beslut. Förslaget innebär därmed att kostnaderna för CSN inte ökar då myndigheten inte behöver utveckla system och rutiner för att informera Skatteverket om de fordringar som grundas på CSN:s beslut.

8.3 Konsekvenser för Kronofogdemyndigheten

Förslaget innebär inga större förändringar av Kronofogdemyndighetens hantering av fordringar som grundas på beslut av CSN.

Kronofogdemyndigheten framför att CSN sannolikt kommer att behöva ta del av skulduppgifter och utredningsrapporter för att kunna sköta vissa borgenärsuppgifter. Om inte Kronofogdemyndighetens befintliga tjänster kan utnyttjas kommer det att föranleda behov av it-utveckling hos Kronofogdemyndigheten och eventuellt CSN. Regeringen bedömer dock inte att det kommer finnas behov av särskild information på grund av förslagen

Prop. 2024/25:119 utan att rutinerna bör kunna fungera på samma sätt som i dag. Detta är också något som CSN lyfter fram. Förslaget i denna proposition föranleder därmed inte ett särskilt behov av it-utveckling hos Kronofogdemyndigheten. De ekonomiska konsekvenserna för Kronofogdemyndigheten antas bli marginella och bedöms rymmas inom myndighetens befintliga ramar.

8.4 Konsekvenser för Skatteverket

Förslaget innebär en förenkling för Skatteverket då myndigheten inte kommer ta över några borgenärsuppgifter från CSN vid skuldsanering, konkurs och ackord. När Kronofogdemyndigheten har beslutat om att en skuldsanering ska inledas behöver Skatteverket inte kontrollera med CSN om den person som är föremål för skuldsanering har en skuld till CSN. Förslaget innebär också att Skatteverket inte längre ska ha några borgenärsuppgifter för fordringar som avser omställningsstudielån. Det innebär att Skatteverket bl.a. inte behöver bevaka CSN:s fordringar vid skuldsanering, konkurs och ackord och inte heller behöver utveckla nya rutiner för att stämma av förekomsten av olika fordringar med CSN.

8.5 Konsekvenser för enskilda

Förslaget bedöms vara av administrativ karaktär och får inte några konsekvenser för individen. För den enskilde saknar det betydelse vilken myndighet som anmäler statens fordringar vid exempelvis en skuldsanering då betalning ändå ska göras till Kronofogdemyndigheten.

8.6 Konsekvenser i övrigt

Förslaget bedöms inte ha någon betydelse för andra myndigheter eller för jämställdheten mellan kvinnor och män. Förslaget bedöms inte heller ha några konsekvenser för de integrationspolitiska målen. Vidare rör förslaget inte frågor som regleras i EU-rätten.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag tillämpas på skatter, avgifter, böter eller andra statens fordringar som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs i allmänt mål. Lagen gäller dock inte i fråga om fordringar som grundas på *Centrala studiestödsnämndens beslut*.

Regeringen får meddela föreskrifter om att lagen *ska* tillämpas även på andra liknande fordringar som inte är statens men som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs i allmänt mål.

Prop. 2024/25:119

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde.

Ändringen i *första stycket* innebär att lagens tillämpningsområde inskränks så att inte bara fordringar som grundar sig på studiestödslagen (1973:349) eller studiestödslagen (1999:1395) är undantagna från dess tillämpningsområde utan samtliga fordringar som grundas på beslut av Centrala studiestödsnämnden (CSN). De typer av fordringar som genom ändringen undantas från lagens tillämpningsområde är fordringar som avser studiestöd enligt studiestödslagen (1973:349) eller studiestödslagen (1999:1395), omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd och lärlingsersättning enligt förordningen (2013:1121) om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram. Dessutom undantas fordringar som avser hemutrustningslån enligt förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar och körkortslån enligt förordningen (2018:1118) om körkortslån. Om CSN i framtiden skulle besluta i andra typer av ärenden skulle även fordringar som grundas på dessa beslut vara undantagna från lagens tillämpningsområde. Att fordringarna är undantagna från lagens tillämpningsområde innebär att Skatteverket inte hanterar några av de borgenärsuppgifter som regleras i lagen angående dessa fordringar.

Ändringen i *andra stycket* är endast språklig.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

3 § Bestämmelserna i 7 § andra stycket och 18 § *ska bara* tillämpas i fråga om *statliga fordringar* som inte grundas på *Centrala studiestödsnämndens beslut*. *Det gäller inte om regeringen föreskriver något annat.*

I paragrafen regleras i vilka fall bestämmelserna i 7 § andra stycket och 18 § inte ska tillämpas.

I 7 § finns bestämmelser om under vilka förutsättningar Kronofogdemyndigheten får bevilja uppskov med betalningen. Av andra stycket följer att uppskov endast får beviljas om Skatteverket, efter att ha utrett om det finns skäl att vidta någon åtgärd enligt lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter, inte har något att invända mot det eller om verkets inställning uppenbarligen saknar betydelse. Ändringen innebär att Kronofogdemyndigheten kan besluta om uppskov när det gäller fordringar som grundas på beslut av Centrala studiestödsnämnden (CSN) utan att först inhämta Skatteverkets medgivande. I dag gäller detta bara fordringar som grundas på studiestödslagen (1973:349) eller studiestödslagen (1999:1395).

I 18 § finns bestämmelser om att Kronofogdemyndigheten under vissa förutsättningar får avbryta indrivningen tills vidare. Ändringen innebär att

Prop. 2024/25:119 Kronofogdemyndigheten inte har denna möjlighet när det gäller fordringar som grundas på CSN:s beslut. I dag är det bara när det gäller fordringar som grundas på studiestödslagen (1973:349) eller studiestödslagen (1999:1395) som Kronofogdemyndigheten inte får avbryta indrivningen tills vidare.

De fordringar som bestämmelserna i 7 § andra stycket och 18 § inte ska tillämpas på är fordringar som avser studiestöd enligt studiestödslagen (1973:349) eller studiestödslagen (1999:1395), omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd eller lärlingsersättning enligt förordningen (2013:1121) om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram. Bestämmelserna ska inte heller tillämpas på fordringar som avser hemutrustningslån enligt förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar eller körkortslån enligt förordningen (2018:1118) om körkortslån. Om CSN i framtiden kommer att fatta beslut i andra typer av ärenden kommer även fordringar som grundar sig på dessa beslut att omfattas av undantaget.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

Sammanfattning av Centrala studiestödsnämndens promemoria Förslag till ändrade bestämmelser om Centrala studiestödsnämndens borgenärsroll

Prop. 2024/25:119

Bilaga 1

Centrala studiestödsnämnden (CSN) föreslår vissa lagändringar som innebär att CSN, i stället för Skatteverket, ska företräda staten som borgenär vid skuldsanering och konkurs avseende vissa typer av fordringar.

CSN har sedan lång tid tillbaka borgenärsrollen för fordringar som grundar sig på studiestödslagarna (1973:349 och 1999:1395). Förslaget innebär att CSN:s borgenärsroll utökas med fordringar som avser körkortslån och hemutrustningslån samt återkrav av studiestartsstöd, omställningsstudiestöd och kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning (lärlingsersättning). Förslaget gör det möjligt för CSN att hantera sina fordringar på ett samlat och enhetligt sätt.

De föreslagna ändringarna avser dels 1 § lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter (borgenärslagen), dels 3 § lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. (indrivningslagen). Båda dessa lagar gäller för statliga fordringar som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs som allmänna mål. Fordringar enligt studiestödslagarna är undantagna från tillämpningsområdet.

De fordringar som berörs av förslaget utgör en mindre andel av CSN:s totala fordringar. Dessa fordringar kommer till följd av ändringar i utsökningsbalken, som börjar gälla den 1 september 2025 för CSN, att handläggas som allmänna mål. Detta får till följd att Skatteverket kommer ta över borgenärsrollen för de fordringar som grundas på andra författningar än studiestödslagarna. För att undvika att borgenärsrollen delas mellan CSN och Skatteverket, beroende på vilken typ av fordran som avses, föreslår CSN att samtliga fordringar som CSN administrerar ska undantas från borgenärslagen och indrivningslagen.

Förslaget innebär att nuvarande ordning, där CSN har den samlade borgenärsrollen för sina fordringar, ska gälla även efter den 1 september 2025. De föreslagna lagändringarna kommer att förenkla förfarandet framför allt vid skuldsaneringsärenden. Det är fråga om en förändring av administrativ karaktär som inte får några konsekvenser för CSN:s låntagare. Förslaget kommer inte att medföra några kostnader, utan kommer i stället innebära en besparing då CSN inte behöver utveckla system och rutiner för att stämma av fordringar med Skatteverket.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 1 § lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag tillämpas på skatter, avgifter, böter eller andra statens fordringar som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs i allmänt mål. Lagen gäller dock inte i fråga om fordringar som grundas på studiestödslagen (1973:349) eller studiestödslagen (1999:1395).

Denna lag tillämpas på skatter, avgifter, böter eller andra statens fordringar som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs i allmänt mål. Lagen gäller dock inte i fråga om fordringar som *administreras av Centrala studiestödsnämnden*.

Regeringen får meddela föreskrifter om att lagen skall tillämpas även på andra liknande fordringar som inte är statens men som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs i allmänt mål.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Prop. 2024/25:119
Bilaga 2

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 3 § lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Bestämmelserna i 7 § andra stycket och 18 § skall, om inte regeringen föreskriver något annat, tillämpas endast i fråga om en fordran som tillkommer staten och inte grundas på studiestödslagen (1973:349) eller studiestödslagen (1999:1395).

Bestämmelserna i 7 § andra stycket och 18 § skall, om inte regeringen föreskriver något annat, tillämpas endast i fråga om en fordran som tillkommer staten och inte *administreras av Centrala studiestödsnämnden*.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2025.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande inkommit från Finansinspektionen, Konsumentverket, Kronofogdemyndigheten, Skatteverket, Svensk Inkasso, Sveriges förenade studentkårer och Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst.

Därutöver har yttrande inkommit från Centrala studiestödsnämnden.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig, men har förklarat att de avstår från att yttra sig eller har inte inkommit med yttrande: Föreningen Sveriges kronofogdar, Saco Studentråd, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges Konsumenter och Tjänstemännens centralorganisation.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2025-02-05

Närvarande: Justitierådet Svante O. Johansson, f.d. justitierådet Mari Andersson och justitierådet Johan Danelius.

Ett mer sammanhållet borgenärsansvar för Centrala studiestödsnämnden

Enligt en lagrådsremiss den 30 januari 2025 har regeringen (Utbildningsdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter,
2. lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Sara Åström, biträdd av ämnesrådet Marie Mäkk.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utbildningsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 mars 2025

Närvarande: statsrådet Busch, ordförande, och statsråden Ankarberg Johansson, Edholm, J Pehrson, Waltersson Grönvall, Jonson, Tenje, Slottnér, M Persson, Wykman, Malmer Stenergård, Kullgren, Liljestränd, Brandberg, Bohlin, Carlson, Pourmokhtari, Dousa

Föredragande: statsrådet Johan Pehrson

Regeringen beslutar proposition Ett mer sammanhållet borgenärsansvar för Centrala studiestödsnämnden